Orucu bozan şeyler

﴿ مفسدات الصيام ﴾

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed Salih el-Muneccid

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ مفسدات الصيام ﴾

« باللغة التركية »

محمد صالح المنجد

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2010 - 1431

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Soru:

Orucu bozan şeyleri kısaca zikretmenizi istiyoruz.

Cevap:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Allah Teâlâ, orucu, hikmeti gereği en mükemmel bir şekilde farz kılmıştır.Bundan dolayıdır ki oruçlu kimseye, mutedil olarak orucunu tutmasını, oruçla kendisine zarar vermemesini ve oruca aykırı olan şeyleri de yiyip içmemesini emretmiştir.

Bunun içindir ki orucu bozan şeyler iki kısımdır:

Cinsel ilişkiye girmek (cimâ etmek), kasten kusmak, âdet kanı görmek (hayız olmak) ve hacamât yaptırmak gibi, insan vücudundan çıkan şeyler, orucu bozan şeylerdendir.

Bu gibi şeylerin insan vücudundan çıkması, bedeni güçsüz kılar. Bunun içindir ki Allah Teâlâ, oruç tutan kimsenin zarar görmemesi için, oruç sebebiyle güçsüz kalma durumu ile insan vücudundan çıkan bu gibi şeyler sebebiyle güçsüz kalma durumunun biraraya gelmemesi ve tuttuğu orucun mutedil olmaktan çıkmaması için yukarıda sayılanları, orucu bozan şeylerden saymıştır.

Yemek ve içmek gibi, insanın vücuduna giren bazı şeyler de orucu bozan şeylerdendir. Zirâ oruç tutan kimse, bir şey yer veya içerse, oruçtan istenen ve arzulanan hikmet elde edilmemiş olur.[1]

Allah Teâlâ, orucu bozan şeylerin esaslarını şu âyet-i kerîmede toplamıştır:

﴿...فَٱلۡـَٰٔنَ بَٰشِرُوهُنَّ وَٱبۡتَغُواْ مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡۚ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلۡخَيۡطُ ٱلۡأَبۡيَضُ مِنَ ٱلۡخَيۡطِ ٱلۡأَسۡوَدِ مِنَ ٱلۡفَجۡرِۖ ثُمَّ أَتِمُّواْ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيۡلِۚ ...﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٨٧]

"**Artık** (Ramazan gecelerinde) **onlarla** (eşlerinizle) **birleşin ve Allah'ın sizin için takdir ettiğini** (evlat) **isteyin.Sabahın aydınlığı, gecenin karanlığından ayırt edilinceye kadar yiyin ve için. Sonra da** (güneşin batışı ile gecenin başlangıcı olan) **akşama kadar orucu tamamlayın.**"[2]

---

[1] Mecmû'u'l-Fetâvâ, cilt: 25, sayfa: 248

[2] Bakara Sûresi: 187

Allah Teâlâ bu âyet-i kerîmede orucu bozan şeylerin esaslarını zikretmiştir.

Bunlar: Yemek, içmek ve cinsel ilişkide bulunmaktır.

Orucu bozan diğer şeyleri de Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- sünnetinde açıklamıştır.

Orucu bozan şeyler yedi tanedir. Bunlar:

1. Cinsel ilişkiye girmek.
2. İstimnâ (mastürbasyon/elle boşalmak).
3. Yemek ve içmek.
4. Yemek ve içmek hükmünde olan şeyleri kullanmak.
5. Hacamât ve buna benzer yolla vücuttan kan aldırmak.
6. Kasten kusmak.
7. Kadından âdet veya loğusa kanının gelmesi.

Orucu bozan şeylerin birincisi: Cinsel ilişkide bulunmak.

Oruçlu iken cinsel ilişkide bulunmak, orucu bozan şeylerin en büyüğü, günah yönünden en şiddetlisidir.

Her kim, Ramazan ayının gündüzünde kasten ve kendi isteğiyle, erkek ve dişinin iki üreme organının birbiriyle birleşmesi ve erkeğin üreme organının, kadının üreme organına girmesiyle cinsel ilişkiye girerse, meni gelmiş olsun veya olmasın, orucunu bozmuş olur. Bu kimsenin tevbe etmesi, o günkü orucunu tamamlaması ve katlanmış keffâretini (aralıksız iki ay oruç tutması gibi) vermesi gerekir.

Katlanmış keffâretinin delili, Ebu Hureyre'nin -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği şu hadistir:

Ebu Hureyre -Allah ondan râzı olsun- o şöyle demiştir:

((جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: هَلَكْتُ يَا رَسُولَ اللهِ! قَالَ: وَمَا أَهْلَكَكَ؟ قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ. قَالَ: هَلْ تَجِدُ مَا تُعْتِقُ رَقَبَةً؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعِمُ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ، فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، فَقَالَ:

تَصَدَّقْ بِهَذَا! قَالَ: أَفْقَرَ مِنَّا فَمَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنَّا، فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ.)) [متفق عليه]

"Bir adam, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

-Ey Allah'ın elçisi! Helâk oldum, dedi.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Seni helâk eden nedir? diye sordu.

Adam:

-(Ramazan ayının gündüzünde) oruçlu olduğum halde eşimle cinsel ilişkiye girdim, dedi.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

Bir köle azat edebilir (hürriyetine kavuşturabilir) misin? diye sordu.

Adam:

-Hayır, köle azat edemem, diye cevap verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Öyleyse aralıksız iki ay üst üste oruç tutabilir misin? diye sordu.

Adam:

-Hayır, tutamam, diye cevap verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Altmış yoksulu doyurabilir misin? diye sordu.

Adam:

-Hayır, doyuramam, diye cevap verdi ve sonra bir kenara oturdu.

Ebu Hureyre dedi ki:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bir süre öyle bekledi. Biz bu hal üzereyken Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e içerisinde (on beş sa' alabilen) hurma dolu bir zenbil getirildi.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ona:

-Bunu al ve sadaka olarak dağıt, buyurdu.

Adam:

-Benden daha fakir birisine mi sadaka vereyim ey Allah'ın elçisi! Allah'a yemîn ederim ki, Medine'nin karataşlı bir ucundan diğer bir ucuna kadar âile halkı benden daha fakir hiç kimse yoktur, dedi.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- azı dişleri görülünceye kadar gülümsedi. Sonra adama:

-(Öyleyse) git ve kendi âile halkına yedir, buyurdu."[1]

Bu zikredilen keffâret, Ramazan ayının gündüzünde cinsel ilişkiye giren kimseden başkasına gerekmez.

Orucu bozan şeylerin ikincisi: İstimnâdır.

İstimnâ: Meniyi elle veya buna benzer yolla boşaltmaktır (mastürbasyon).

İstimnânın orucu bozan şeylerden olduğuna delil,Allah Teâlâ'nın kudsî hadiste oruçlu kimse hakkında şöyle buyurmasıdır:

((... يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي...)) [متفق عليه]

"Çünkü oruçlu kimse; yemesini, içmesini ve şehvetini benim için terkeder."[2]

Meniyi elle boşaltmak, oruçlunun terk etmiş olduğu şehvettendir.

Her kim, Ramazan ayının gündüzünde elle boşalırsa, Allah Teâlâ'ya tevbe etmesi, o günkü orucunu tamamlaması ve o günü daha sonra kaza etmesi gerekir.

Eğer elle boşalmaya başladıktan sonra bu işi menisi gelmeden önce bırakırsa, bu takdirde tevbe etmesi gerekir. Orucu ise, sahihtir. Meni gelmediği için o günü kaza etmesi gerekmez.Oruçlu kimsenin, şehveti galeyana getiren her türlü şeyden uzak durması ve aklına gelen kötü şeyleri kendisinden kovması gerekir.

Mezîye gelince, bu konuda tercih edilen görüşe göre, bu durum orucu bozmaz.

Orucu bozan şeylerin üçüncüsü: Yemek ve içmektir.

Bu, yiyecek veya içeceği ağız yoluyla mideye ulaştırmak/indirmek demektir.

Aynı şekilde bir kimse, burun yoluyla bir şeyi midesine girdirirse, bu durum da yemek ve içmek sayılır.

Bunun içindir ki Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((بَالِغْ فِي ٱلِاسْتِنْشَاقِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ صَائِمًا.)) [رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه]

[1] Buhârî; hadis no: 1936, Müslim; hadis no: 1111
[2] Buhârî, hadis no: 1894, Müslim, hadis no:1151

"Oruçlu olmadıkça (abdest alırken) burnuna iyice su çek."[1]

Şayet suyun burun yoluyla mideye girdirilmesi oruca tesir etmeseydi (bozmasaydı), Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- oruçlu kimseye, abdest alırken burnuna iyice su çekmesini yasaklamazdı.

Orucu bozan şeylerin dördüncüsü: Yemek ve içmek hükmünde olan şeyleri kullanmak

Bu durum iki şeyi kapsar:

1. Oruçlu kimseye iğne yapılması.

Örneğin kan kaybına uğrayan oruçlu kimseye şırıngayla kan verildiği zaman orucu bozulur.Çünkü yemek ve içmekle elde edilen gıdanın gâyesi, vücuda kan kazandırmaktır.

2. Yeme ve içmenin yerine geçen serumlar.

Çünkü serumlar, yemek ve içmek mesabesindedir.[2]

Fakat tedâvi amacıyla kullanılan penisilin ve insulin gibi, yemek ve içmek yerine geçmeyen iğneler veya vücudu zinde tutmak için veyahut da aşı yaptırmak için kullanılan iğneler, ister adele yoluyla olsun, isterse damar yoluyla yapılsın, oruca bir zarar vermez.[3] Ancak bu iğneleri gece yaptırmak, daha ihtiyatlıdır.

(Diyaliz makinasına bağlı olan hastanın böbreklerini) temizlemek için kan çıkması zorunlu olan böbreklerin yıkanması, sonra da kana glikoz ve mineral gibi kimyevî ve besleyici maddeler ilâve edilmesi, orucu bozar.[4]

Orucu bozan şeylerin beşincisi: Hacamât yoluyla kan aldırmak.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ.)) [رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح أبي داود]

"Hacamat yapanın da, yaptıranın da orucu bozulur."[5]

Kan bağışında bulunmak da hacamât yaptırmak hükmündedir. Çünkü hacamât yaptırmak vücudu etkilediği gibi, kan bağışında bulunmak da vücudu etkiler.

Buna göre, oruçlu kimsenin kan bağışında bulunması câiz değildir. Ancak zarurî bir durum olduğunda kan bağışında bulunması, câizdir. Bu takdirde orucu bozulur. Daha sonra o günü kaza eder.[1]

---

[1] Ebû Dâvûd; "İstinsar (buruna su çekme kitabı", hadis no: 142. Tirmizî; "Tahâret kitabı",'(Abdest sırasında) parmak aralarının hilâllenmesi hakkında gelen bâbı', hadis no: 38. Nesâî; "Tahâret kitabı",'İstinşak sırasında (buruna su çekerken) iyice su çekmek bâbı', hadis no: 87. İbn-i Mâce; "Tahâret ve Sünnetleri kitabı', '(Abdest sırasında) parmak aralarının hilâllenmesi bâbı', hadis no: 448.

[2] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa: 70

[3] Muhammed b. İbrahim'in Fetvâları, cilt: 4, sayfa: 189

[4] İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; cilt:10, sayfa:19

[5] Ebu Dâvûd, hadis no: 2367, Elbânî de 'Sahîhu Ebî Dâvûd, hadis no: 2047'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Her kim, vücudunda kanama olur da kan kaybına uğrarsa, orucu geçerlidir. Çünkü bu durum kendi isteğiyle olmamıştır.[2]

Diş çektirmek veya yarayı açmak veyahut da kan tahlili yaptırmak sûretiyle kan çıkmasına gelince, bunlar orucu bozmaz. Çünkü bu sayılan şeyler, ne hacamât gibidir, ne de hacamât hükmündedir. Ayrıca bunların, hacamât gibi vücuda bir tesiri de yoktur.

Orucu bozan şeylerin altıncısı: Kasten kusmak

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلاَ قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ.))

[رواه أبو داود والترمذي]

"Kim istemeden kusarsa, ona kaza gerekmez. Kim de kasten kusarsa, ona kaza gerekir."[3]

İbn-i Munzir bu konuda şöyle demiştir:

"İlim ehli, kasten kusan kimsenin orucunun bozulduğu konusunda ittifak etmiştir."[4]

Her kim, parmağını boğazına koymak, karnını sıkmak veya kötü kokan bir şeyi kasten koklamak veyahut da kusmayı gerektiren bir şeye bakmaya devam etmek sûretiyle kasten kusarsa, orucunu kaza etmesi gerekir.

Bir kimsenin midesi bulanırsa, mide bulantısına engel olmaya çalışmasına gerek yoktur. Çünkü böyle yapması, kendisine zarar verir.[5]

Orucu bozan şeylerin yedincisi: Hayız ve nifas olmak (kadından âdet ve loğusa kanının gelmesi)

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((أَلَيْسَتْ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ.)) [رواه البخاري]

"Kadın, ay hali olduğu zaman, namaz kılmayı ve oruç tutmayı bırakmıyor mu?"[6]

Bir kadın, ne zaman âdet veya loğusa kanı görürse, güneşin batmasına az bir süre kalmış olsa bile orucu bozulur.

---

[1] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa:71

[2] İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; cilt:10, sayfa:264

[3] Ebu Davud; "Oruç kitabı",'Kasten kusan oruçlu kimse bâbı', hadis no: 2380. Tirmizî; "(Oruçlu iken) kasten kusan kimse hakkında gelen bâbı', hadis no:720,

[4] el-Muğnî, cilt: 4, sayfa:368

[5] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa:71

[6] Buhârî, hadis no: 304

Bir kadın, âdet kanının geldiğini hisseder, fakat âdet kanı, güneşin batmasından sonra gelirse, bu takdirde orucu geçerlidir ve bu günü oruç tutmuş sayılır.

Âdet veya loğusa kanı gelen kadın, geceleyin kanı kesilirse oruca niyet eder, sonra yıkanmadan önce fecir doğarsa, âlimlerin hepsine göre bu kadının orucu geçerlidir.[1]

Âdet kanı gören kadının, bulunduğu hal üzere kalması, Allah Teâlâ'nın kendisi için takdir ettiğine rızâ göstermesi, Ramazan ayında âdet kanının gelmesine engel olması için haplar almaması, âdet olduğu sırada, Allah Tâlâ'nın kendisi için kabul buyurduğu oruç tutmamayı kendisinin de kabul etmesi ve tutmadığı günleri daha sonra kaza etmesi, onun için daha fazîletlidir. Çünkü mü'minlerin anneleri konumunda olan Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hanımları ile ilk müslümanların kadınları böyle idiler.[2]

Buna ilâve olarak kadının âdet kanı görmesine engel olması için kullandığı bu hapların zararlı olduğu ve bu haplar sebebiyle birçok kadının ay halinin düzensiz hale geldiği tıbbî olarak tesbit edilmiştir.Bununla birlikte bir kadın âdet kanı görmesine engel olan bu hapları alır da âdet kanı kesilip temiz hâle gelir ve orucunu tutarsa, orucu geçerlidir.

İşte bu sayılanlar, orucu bozan şeylerdir. Âdet kanı ile loğusa kanı dışındaki orucu bozan şeylerin tamamı, ancak şu üç şart gerçekleştiğinde oruçlu kimsenin orucunu bozar:

1. **Oruçlunun orucu bozan şeyleri bilmeyerek değil de bilerek yapması.**
2. **Oruçlunun orucu bozan şeyleri unutarak değil de kasten yapması.**
3. **Oruçlunun orucu bozan şeyleri zorlama olmadan kendi isteğiyle yapması.**

Faydası olacağı için orucu bozmayan bazı şeyleri hatırlatmak istiyoruz:

"Tenkıye Şırıngası"[3], göz ve kulak damlası kullanmak, diş çektirmek ve yarayı tedâvi etmek orucu bozmaz.[4]

Anjin tedâvisinde kullanılan ve dilin altına konulan tabletler, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Döl yoluna (vajina) konulan fitil (supozituvar) veya rahmi temizlemek için kullanılan sıvı veya vajinaya takılan spekülom veyahut da vajinanın içine parmağı sokmak sûretiyle kontrol etmek orucu bozmaz.

Kadının rahmine spekülom ve spiral gibi benzeri şeyler takmak orucu bozmaz.

---

[1] Fethu'l-Bârî, cilt: 4, sayfa: 148

[2] İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; cilt:10, sayfa:151

[3] **Tenkıye Şırıngası:** Anüsten su verilerek hastanın kalın bağırsağını temizlemede kullanılan âlettir.

[4] Mecmû'u'l-Fetâvâ; Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye, cilt: 25, sayfa: 233 ve 245

Erkek ve kadının idrar yollarına konulan sonda (akaç), spekülom, röntgen ışınlarını örten madde, ilaç veya mesâneyi (sidik torbasını) yıkamakta kullanılan sıvı madde kullanmak orucu bozmaz.

Çürük dişin içini oydurup dolgu yaptırmak, diş çektirmek, misvak veya diş fırçası ile dişleri temizlemek, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Mazmaza ve gargara yapmak, ağızdan alınan spreyler kullanmak, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Serum gibi, hastaya sıvı olarak verilmediği sürece oksijen gazı ve uyuşturmakta kullanılan gazlar, orucu bozmaz.

Emmesi için deriye sürülen yağ ve merhem gibi şeyler ile deriye yapıştırılan, ilaç ve kimyevî maddeler içeren yakılar orucu bozmaz.

Röntgen filmi çektirmek damarlara veya tedâvi amacıyla kalp kapakçıklarına veya başka uzuvlara sonda (akaç) taktırmak orucu bozmaz.

Mide filmi çektirmek veya ameliyat olmak için karın duvarına spekülom taktırmak orucu bozmaz.

Serum verilmeği sürece ciğerden veya başka uzuvlardan örnekler almak orucu bozmaz.

Mideye sıvı madde veya başka bir şey girdirilmediği sürece mide filmi çektirmek için spekülom taktırmak orucu bozmaz.

Ne tür madde olursa olsun, tedâvi için beyine veya omuriliğe takılan aletler orucu bozmaz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.